

میراث ادبیات روایی قشم

گزیده آثار جشنواره سراسری قصه‌های جزیره

تیتوک

www.ketab.ir

میراث ادبیات روایی قشم

گزیده آثار جشنواره سراسری قصه‌های جزیره

تیتوک

تدوین: ایرج اعتمادی

نوبت و سال چاپ: اول ۱۴۰۳ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ویراستار: ایرج اعتمادی

طرح جلد: نوید فلاح

صفحه‌آرا: دلارام باقری و امیرحسین شریف پور

چاپ و صحافی: سمن

حق چاپ محفوظ است.

قیمت: ۳۲۰ هزار تومان (جلد سخت)

انتشارات پَر سرخ

آدرس: ایران - جزیره قشم - گذر موزه ژئوپارک جهانی بوشهر

کد پستی: ۷۹۵۱۹۱۱۶۸۷

تلفن: ۰۷۶۳۵۲۲۸۲۱۷ - همراه: ۰۹۱۷۳۸۱۰۵۹۰

Email: entesharateparesorkh@gmail.com

Instagram: @entesharate-paresorkh

سرشناسه: جشنواره سراسری قصه‌های جزیره تیتوک (نخستین، ۱۴۰۳، قشم)

عنوان و نام پدیدآور: میراث ادبیات روایی قشم، گزیده آثار جشنواره سراسری قصه‌های جزیره

تیتوک/ تدوین ایرج اعتمادی، ویراستار ایرج اعتمادی

مشخصات نشر: قشم، انتشارات پَر سرخ، ۱۴۰۳

مشخصات ظاهری: ۲۶۵ص، مصور

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۷۲-۲۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: جزیره قشم، آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

Qeshm Island (Iran) - Social Life and Customs

شناسه افزوده: اعتمادی، ایرج، ۱۳۴۹ - 1971, Etemadi, Iraj

رده بندی کنگره: PIR3۹۹۳

رده بندی دیویی: ۳۹۸/۲۰۹۵۵۸۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۲۸۵۸۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیفا

فهرست

۷.....	مقدمه.....	۸
۱۱.....	سخن ناشر.....	۸
۱۶.....	اشاره.....	۸

۱۹ •

قصه‌های عامیانه

۲۱.....	چکچکای مه وا لور اووم سایه کردم.....
۲۹.....	حککهای به حککهای.....
۳۹.....	غنگوشتز شاه هارن.....
۷۱.....	شاه عباس.....
۷۵.....	آهو.....
۹۱.....	قصه‌ی پاوو پاوو.....

۹۷ ••

آداب و رسوم

۹۹.....	نوروز صیاد.....
۱۲۳.....	مراسم عروسی.....
۱۳۱.....	باورها ۱.....
۱۳۵.....	باورها ۲.....

۱۳۹ •••

سفر خاطره

۱۴۱.....	قشم، سفر در زیستن‌ها.....
۱۵۱.....	سفرهای تابستانی به باطنه‌ی عُمان.....

۱۵۷	 سفر خاطره‌ی یک جاشوی کهن سال لافتی
۱۶۱	 زیم زالامان زیم زیم زیم
۱۶۵	 همسفر باد
۱۷۱	 خاطرات قدیم

۱۷۳ •••••

داستان کوتاه

۱۷۵	 مروا
۱۷۹	 رقص زیر چتر سرخ خورشید
۱۹۳	 دایه محلی
۱۹۷	 بپ گپو عبدالله و زیارت سید کمال
۲۰۱	 آخرین فرزند ناخدا
۲۰۹	 نگاه ماهی‌ها
۲۱۷	 قتل با لنگر در خلیج عدن

۲۲۱ •••••

ضرب‌المثل‌ها

www.ketab.ir

۸ مقدمه

محمد علی علومی

ابتدا لازم به یادآوری است که از واژه‌ی «فرهنگ» در واژه‌نامه‌های ایرانی و خارجی حدود هشتصد تعریف وجود دارد. اما «فرهنگ مردم» برگردان فارسی از واژه «فولکلور» است که رویکردی نسبتاً جوان، در اروپا و در ایران محسوب می‌شود. به این معنا که از زمان و دوره‌ی نو استعمار، وقتی که اسپانیا و پرتغال شروع به ایجاد مستعمرات و کشورگشایی در جهان و از آن جمله در آمریکای جنوبی و مرکزی یا در آسیا نمودند، به تدریج متوجه شدند که قصه‌ها یا باورهای مشترک فراوانی در میان ملت‌های اقصاد نقاط جهان وجود دارد و این امر برایشان شگفت‌آور بود. همین‌جا یادآوری این موضوع چندان نابجا نیست که در اواسط دوران صفویه و به‌ویژه در دوران شاه عباس، میهن ما فقط حدود چهار ساعت با فن‌آوری جهان فاصله داشت. طوری که وقتی پرتغالی‌ها شهر گمبرون را اشغال کردند، شاه عباس با لشکرش به آن سمت راه افتاد و پرتغالی‌ها که ابرقدرت زمانه بودند، بلافاصله و بی‌هیچ جنگی «گمبرون» و جزایر اشغالی را ترک کردند و از آن وقت به بعد بود که نام قدیمی شهر به بندرعباس تغییر یافته است.

باری «فرهنگ مردم» یا فولکلور اروپائی‌ها به باورها و قصه‌های مردم پیش از دوران مدرن گفته می‌شود که عموماً و غالباً آن فرهنگ مبتنی بر کشاورزی یا دامداری یا صیادی سنتی و بسیار کهن ماقبل مدرن بوده است. برادران «گرم» در اروپا نخستین کسانی بودند که با هوشمندی و حتماً به سبب علاقه به فرهنگ مردم دریافتند که با تغییر طرز معیشت و

نحوه زندگی از کشاورزی به شیوه صنعتی شدن روزافزون و گسترش یابنده، احتمال فراموش شدن قصه‌ها نیز وجود دارد. بنابراین شروع به گردآوری قصه‌ها نمودند که کتاب ایشان به فارسی نیز ترجمه شده است و تعداد زیادی قصه‌های مشترک وجود دارد که معلوم است سابقه بسیار قدیمی دارند که قصه‌هایی مانند بلبل سرگشته که اصل و منشأی مرتبط با مصر باستان دارد یا قصه فاطیکو با عنوان سیندرلا یا دختر نارنج و ترنج با اصالت بین‌النهرین و... قصه‌ها یا افسانه‌هایی مشترک هستند. توجه به این باورها و قصه‌هایی که در دوران باستان، اسطوره‌هایی مینوی محسوب می‌شدند، علم جدید مردم‌شناسی را به وجود آورد که آن هم دانشی جدید در ایران و اروپا است.

همین باورها و قصه‌های مشترک باعث شد که کارل گوستاو یونگ، شاگرد مستقیم و بلاواسطه زیگموند فروید معتقد به روانکاوی جمعی و آرکه تایپ‌ها یا کهن الگوهای با عناوین آنیما (روان زنانه در مرد)، آنیموس (روان مردانه در زن)، قهرمان و نقاب (سایه یا شرور) شد و مکتب روانکاوی خود را بر این پایه بنا نهاد.

در حالی که استادش، فروید معتقد به (من)، (من برتر) و (من فروتر) بود و من فروتر را ناشی و منبعث از غریزه جنسی می‌دانست و بر این باور بود که من در کشاکش با من برتر که ساخته و خواسته جامعه است و من فروتر دچار کشمکش‌های ویرانگر می‌گردد.

البته فروید در دوره‌ای می‌زیست که دوران طلایی عقل‌گرایی بود و ملت‌های متمدن بر این یقین بودند که رفتارهای انسانی مبنی بر عقلانیت و علم و دانش است.

دیوانه‌ها را عقل‌باخته می‌دانستند و رفتارهایی گاهی بسیار آزاردهنده با آن‌ها داشتند. فروید این دیدگاه را عوض کرد و اثبات نمود که رفتارهای آدمی همچون کوه یخ است که تنها یک دهم، یعنی قله و نوک آن مشهود است.

باری، اکنون نوفروردیست‌ها هرچند به مبانی وفادار هستند ولی دیگر موضوع را به آن سادگی تقسیم نمی‌نمایند.